

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoituksesta**Viite: VN/31701/2023**Lausunto annettu lausuntopalvelussa: [Lausunto - Lausuntopalvelu](#)

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää kunnioittavasti seuraavaa.

1. Lausunnonantajan näkemykset yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen tavoitteista (1 §)

Esitettäviä muutoksia voidaan pitää pääosin perusteltuina. Vaikuttavuuden aiempaa suurempaa roolia voidaan myös pitää perusteltuna. Olisi kuitenkin perusteltua nostaa esiin sosiaalityön ja sosiaalihuollon erityispiirteet ja haasteet vaikuttavuuden mittaamisessa verrattuna esimerkiksi terveydenhuollon tutkimukseen. On tärkeää, että vaikuttavuus ymmärretään laajasti, eikä sitä tarkastella esimerkiksi vain kustannusvaikuttavuutena.

On kuitenkin hyvä huomioida, että palvelujärjestelmässä tehtävä ja palvelujärjestelmään kytkeytyvä tutkimus tarkoittavat eri asioita. Olennaista on, että tutkimus kohdistuu laajalti palvelujärjestelmään, eikä vain hyvinvointialueisiin, sillä sosiaalihuollossa esim. järjestöt ja yksityiset yritykset ja muut julkisen sektorin toimijat ovat tärkeässä roolissa palvelujen kehittämisessä ja toteuttamisessa. Asetusluonnoksen muistiossa olisi siksi hyvä täsmentää, mitä palvelujärjestelmällä tarkoitetaan. Sosiaalityön yliopistotasosta tutkimusta tehdään edelleen pääosin yliopistoissa tai vähintään niiden koordinoimana, ei suoraan palvelujärjestelmässä, vaikka yhteistyötä tehdään palvelujärjestelmän edustajien kanssa.

Muistiossa ei mainita mitään ruotsinkielisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisestä, mitä voi pitää puutteena. Kaksikielisten alueiden ja Helsingin kaupungin keskinäinen yhteistyö edellyttää mahdollisuutta yhteistyöhön ja yhteistyösopimukseen yli hyvinvointialueiden rajojen.

2. Lausunnonantajan näkemykset yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen painoalueista (2 §)

Ehdotetut painoalueet ovat pääosin kannatettavia ja kohdentuvat relevantteihin tutkimusteemoihin. On hyvä, että niitä ajoittain muutetaan ja suunnataan uudella tavalla kulloinkin keskeisiä kysymyksiä vastaaviksi.

Kuitenkin kuudenneksi painoalaksi asetusalunoksesta on nostettu vuosina 2020-2023 rahoitettujen tutkimusten arviointitutkimus. Aiempien vtr-rahoitettujen sosiaalityön tutkimusten arviointitutkimuksen sisällyttäminen painoalojen listaan on yllättävää. On tärkeää, että rahoitettuja hankkeita ja myös koko rahoitusinstrumenttia arvioidaan aika ajoin. Yleensä tutkimuksen arviointi kuitenkin pidetään erillään varsinaisesta tutkimusrahoituksesta

ja siksi voi kyseenalaistaa arviointitutkimuksen toteutusta osana rahoitusinstrumenttiä. Kyseistä tapaa ei ole usein pidetty tarkoituksenmukaisena ja eettisesti kestävä tapana toimia arviointitiedon tuottamisessa arviointitutkimuksena.

Asetusluonnoksessa sosiaalityön työmenetelmien tutkimus ei olisi enää omana erillisenä painoalueena. Työmenetelmien tutkitun tiedon tarve on edelleen todella oleellista palveluiden kehittämiseksi. On tärkeää, että työmenetelmien tutkimusta edelleen tuetaan muiden painoalojen alla.

3. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmästä (3 §)

On tärkeää, että sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän jäsenillä on riittävän laaja ja korkeatasoinen tieteellinen osaaminen yliopistollisesta sosiaalityön tutkimuksesta ja sen arvioinnista.

4. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän tehtävistä (4 §)

On tärkeää, että jatkossakin sosiaalityön yliopistotasaisen tutkimuksen rahoituksen jakaminen tapahtuu valtakunnan tasolla ministeriövetoisesti. Muuten rahoitus pirstaloituu ja yhteismitallinen tutkimushankkeiden arviointi heikkenee. Sosiaalityön tutkimukseen suunnatusta 1 miljoonan lisäyksestä huolimatta rahoitus on edelleen niukkaa ja sen käyttö on tärkeää tarkastella keskitetysti valtakunnallisella tasolla.

5. Lausunnonantajan näkemykset valtakunnallisen sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän kokoonpanosta (5 §)

Sekä Unifin että sosiaalityön tutkimuksen kehittymisen näkökulmasta on olennaista, että arviointiryhmässä tulee olla riittävä tieteellinen asiantuntemus yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksesta. Olennaista on, että tämä riittävä tieteellinen asiantuntemus on myös määritelty selkeästi. Hakemuksia arvioitaessa on varmistuttava siitä, että arviointiryhmässä on vahva ja riittävän laaja asiantuntemus arvioida hakemusten tieteellistä laatua.

6. Lausunnonantajan näkemykset voimaantulosta (6 §)

Asetus on esitetty tulevaksi voimaan helmikuussa 2024. Mikäli halutaan, että uudet painoalat olisivat käytössä jo vuoden 2024 haussa, tämä saattaa jättää hakijoille liian vähän aikaa reagoida painoalojen muutoksiin. Asetuksen voimaantulon jälkeen on oltava riittävä aika tutkimushankesuunnitelmien valmistelulle ennen hakuajan loppumista.

On syytä pohtia, kannattaako painoalojen vaihtua vuosittain, koska se olisi tutkijoiden kannalta liian ennakoimatonta ja lyhytjänteistä. Tutkimusta on mahdollista riittävästi suunnata painoalojen kesken ilman, että painoaloja vuosittain muutettaisiin.

Erityisesti vaikuttavuus- ja arviointitutkimuksissa tarvitaan nykyistä pidempää tutkimusaikaa jo aineistojen kertymisen ja saatavuuden näkökulmasta. Samalla pidempi rahoitusaika mahdollistaisi työelämässä tapahtuvat väitöskirjatutkimukset osana sosiaalityön VTR rahoituksia.

7. Onko asetuksen olennaisia vaikutuksia arvioitu riittävästi? Mitä muita olennaisia vaikutuksia asetuksella voidaan arvioida olevan?

Vaikutuksia on arvioitu riittävästi. Sosiaalityö sekä ammattialana että tutkimuksen kohteena vaatii sitä, että myös palvelujärjestelmässä toimivat sosiaalityöntekijät voivat tehdä tutkimusta. Tämä on osa sosiaalityöntekijöiden veto- ja pitovoimaa palvelujärjestelmässä ja tärkeää huomioida tutkimusrahoitusta suunnatessa. Olisi tärkeää todeta myös, että pitkällä tähtäimellä sosiaalityön vtr-rahoitus voi osaltaan vaikuttaa tutkijakoulutuksen saaneen henkilöstön määrän lisääntymiseen hyvinvointialueilla, joka on erittäin tärkeää sosiaalialan tutkimusperustaiselle kehittämiselle ja johtamiselle.

Terveydenhuollon ja sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen on yhteensä varattu 35 milj. euroa. On hyvä kuitenkin huomata, että tästä kokonaismäärästä vain pieni osa on suunnattu sosiaalityön tutkimukseen.

8. Muita yleisiä huomioita ehdotuksesta?

Valtion tutkimusrahoitus on ollut erittäin tärkeä sosiaalityön yliopistolliselle tutkimukselle, ja on erinomaista, että rahoitus jatkuu. Tutkimushankkeiden lyhyt kahden vuoden mittainen kesto on keskeinen ongelma. Hankkeiden tulisi kestää vähintään kolme, mieluummin neljä vuotta.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Ilkka Niemelä
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja